

do ne kaznuje, da bi ti kako tako dekle za ženo dal. Ta mila ženica bi se spreobrnila v pravej uri v steklega kodila in za ljubo bi moral vzeti če bi ti ob času, ko bi bil gladen in utrujen domov, nasitil z bridko jezikovo po, ter ti za dokaj posebno ljubezen posadila kak črep so močjo na glavo. Ti pa zvernjak nezgodni, zamni si to, da iz tvojih plev nikdar kruheka ne bo. Tuk naš naj ti stoji na strani, za dopisničarja si preveč oslani.

Iz Vranskega. Dostikrat smo v „Štajercu“ drugih slovenskih listih brali, kako drugod go-dije duhovniki na prižnicah pripovedujejo, katere sme ljudstvo brati in katere ne. — Nas sicer takih pridig nismo vajeni, ker so le redke in če se je včasih kateri o tem zgledal, nas je to le posililo v smeh in še si smo posegli po teh prepovedanih gadih — temi prepovedanimi listi je tudi seveda naš „Štajerc“ in to tudi kaže število naročnikov, katero od dneva do dneva narašča in to še posebno, ko je začel naš mladi, novi g. kaplan, kateri, kor pravijo, na ime Vračko čuje, silno pro-gando delati. Sam Bog zna, ali se ta unikum ni družega učil; mi sodimo, da je on specialist nikarskega pridiganja. (Hvala mu lepa in vsem jim gg. duhovnikom z njihovim „Fihposom“ vred, so nam ravno skoz to pomagali „Štajerca“ tako razširiti. Opomba uredništva.) Da je pa to samo ora reklama za „Štajerca“, se vidi tudi pri nas torbi našega pismonoša, katera že na vseh voglih ta od samih „Štajercev“ in če bo to tako naprej, bo mogel ta naš gospod še za to skrbeti, da se monosu ena krošnja za raznašanje „Štajerca“ pre-bi.

Iz Teharjev. Zopet se je oglašil nekdo v »Do-vini« in trdi kar na slepo, da bo čez tri let zopet ne menda njegova?! zastava na zvoniku sv. Štefana rala. No, ali mora biti ravno cerkev pripravna še nadaljno njegovo neumno hujskanje? Le naj sita pisnik enkrat za vselej zapomni, da čez tri leta ne do teharski kmetje več doktorjev poslušali in da bodo takrat volitve natančno po postavi vršile, se bodejo teharski kmetje s Štoročani združili in mo vsi eno pesem popevali. Doktorji ne bodo na harji več žetve imeli. Res je, da kakšna dva ali e rogovileži še ne bodo mirovali, pa saj tistih ne de nikdo poslušal, saj itak niso teharski rojaki. za te rogovileže na Teharjih ni, pa naj gredo od koder so prišli. Ravno ti ljudje so krivi vsega epira pri volitvah. Zdaj začeli so že kar tri leta prej agitirati, se jim mora ta neumna strast že pasti, ali tega pa oni dopisnik ni povedal, kako je volitev za župana končala, da je eden odbornik maj za las pri občini obvisel, pa ne vemo, ali se preveč vina navlekel ali pa je kislega mleka preveč bal, da se mu je v glavi mešalo, ker je nekemu gospodu stol spodmaknil, da je padel na tla, ali za tega gospoda to ni nobena sramota, ali sramota je za tistega, ki je to povzročil. — No, ker pa naša stranka vendar imela večino, izvolili so naši

odborniki vrlega slovenskega kmeta svojim županom, ki je teharski rojak, ter najbrže še stare plemenite rodbine. Zanesemo se, da bo večinoma vsim občanom priljubljen, zato se tudi zanesemo, da bo čez tri leta mirna in pravična volitev, da si bomo Slovenci kakor Nemci prijatelji. Kdor pa bo ljuliko sejal, bomo pa že isto tudi izpulili. Tudi se nam še neka druga zvijača vsiljuje, da še novi župan in odborniki niso gospodarstva prevzeli. Kako še bo izpadlo, bomo še drugokrat poročali, samo to še povemo, da so doktorji od Binkošti pa do trde jeseni tlako delali, ker menili so, da bodo volitev ovrgli. Ko bi bili za kakega kmeta toliko delali, ne bilo bi zadosti njegovo posestvo.

Zunanje novice.

Boječa zločinka. V New-Yorku je prodajal pred kratkim neki Italijan jako krotke bele miši. Pred njim sta se ustavili dve dami, da si jih ogledata. Na krat pa je skočila ena malih živalic na roko najbližje stoječe dame, ki je strašno kriknila ter se v istem trenutku onesvestila. Redar je izpoznal v onesvestila dami veliko zločinko, katero sliko krasi „Rogues Ga-lerie.“ Bila je že štiri- krat zaprta, ker je napadala ljudi z nožem in revolverjem, bele miške se je pa — prestrašila.

Simpatičen čudak. V New-Yorku je podedova pred kratkim mr. James Eads How krasno premo-ženje, ki šteje več milijonov. Mr. How je sicer to dedščino sprejel, toda zase ne porabi niti krajcarja tega denarja, ker hoče živeti le od tega, kar zasluži sam. Sedaj potuje po deželi in občuje z najnižjimi in moralno propalimi ljudmi, katere bogato podpira. Na tem potovanju opravlja najraznovrstnejša dela, in sicer za vsako tudi najmanjše plačilo. Nedavno je sekal v Chillicoti drva za prosto stanovanje in hrano. Okrog njega se zbere navadno množica ljudi, ki gleda radovedno milionara, kateri si služi svoj vsakdanji kruh.

Častnika so ubili. V Monastirju je v javni pro-storini razžalil višji častnik Halil Mezes, sultana. Ka-dar pa so ga hoteli drugi častniki prijeti, začel je iz samokresa streljati na okolostoječe ter ustrelil tri častnike in enega meščana. Razburjeno ljudstvo ga je s palicami takoj ubilo.

Trikratni umor. Iz Kolomeje javljajo: V vasi Ko-baki se je sprl nedavno posestnik Vazilij Dovij s svojo ženo ter se tako razjaril, da je zgrabil sekiro in jej preklal glavo: potem pa je še mrtvo telo raz-sekal na kosce. Ko so prihiteli na vpitje otrok so-sedje na pomoč, je planil Dovij tudi na posestnika Vahamaninka ter ga je zaklal, nekega družega, Mar-jeja, pa je smrtnonevarno ranil.

Morilec Szolgosz je zanimal še vedno Američane. Več kot tisoč prošenj je došlo, da bi se dovolilo prisostvovati njegovemu usmrčenju. Vse bi bilo rado vi-delo, kako se bode boril s smrtjo morilec Mac Kinleya. Po zakonu pa sme biti pri usmrčenju le 26 prič. Anarhisti so pošiljali tovarišu razna darila in jedi, ka-terih pa ni dobil! Usmrtili so ga v torek zjutraj.

Samomor in dvojni umor na pokopališču. Iz Gdanskega poročajo, da je neki topničar Griebe na pokopališču sv. Barbare pri Wilhelmshavenu ustrelil neko ženo in hčer na grobu, njenega moža, oziroma očeta ter se nato ustrelil še sam. Vzrok zločinu je neznan.

Bestijalna mati. Szerencsa javljajo zopet strašen čin nečloveške matere. Premožna vdova Samuela Csutorja je zaprla pred osmimi leti svojega sina Štefana v temno luknjo, kjer je ostal do sedaj. Te dni so prišli orožniki slučajno ponoči mimo hiše vdove Csutor ter so čuli tam čudno ječanje. Zbudili so vdovo, ki jim je morala odpreti. In v temni čumnati so našli nekaj groznega. Na gnili slami, ki je bila vsa polna črvov, je ležal prav malo oblečen deček, katerega je bilo samo okostje; govoriti ni mogel. Ko so ga prinesli na zrak, se je takoj onesvestil. Nečloveška mati je izpovedala, da je zaprla dečka v luknjo, ker bi se rada omožila, in jej je bil na poti; sosedom je pa rekla, da je v Tisi utonil.

Amerikansko. Dvanajstletni Edward Thomas, kateri slovi v Baltimore kot najboljši strelec, je v zabavo gledalcev že večkrat odstreliš jabolko raz glavo svojega očeta. Dne 1. oktobra t. l. so gostje neke gostilne naprosili dečka, naj izstreli smotko iz ust svojega očeta. Slednji je v to privolil, in se je postavil s smotko k steni dvorane. Nato je deček pomeril in razun smotke odstreliš tudi kos očetovih — ust. Rana je le malenkostna, vendar pa v bodoče stari Thomas ne bode pustil svojemu sinu več streljati smotk iz svojih ust.

Gospa Botha, soproga burskega generala, ki prebiva sedaj v Amsterdamu, je rodila nedavno dečka in sicer ravno na 76. rojstni dan Krügerja ter na dan druge obletnice, odkar je bila napovedana vojska. Gospa Botha je ostavila majnika meseca Južno Afriko.

Nenavaden vzrok samomora. Na cesti pri Kis Zomboru se je ustrelil nedavno kmetski mladenič Miha Erdei. Pri zadnjem vojaškem naboru ga je namreč komisija odbila; vsled tega ga je ostavila tudi njegova ljubica. Oboje je prenašal nekaj časa, ko so pa odšli njegovi tovariši k vojakom, je bila tudi kupa njegove žalosti polna; spremil je prijatelje do postaje ter se nazaj gredé ustrelil.

Za ženinom. V Solnogradu se je usmrtila z revolverjem 15. p. m. 24letna gospica Ana pl. Wolfstein; pred par meseci pa se je ustrelil njen ženin, domobranski častnik.

Sam se je križal. „Bozener Ztg.“ poroča, da se je 10. p. m. ponoči v Welschnetzu, 42letni Ivan Bettini sam pribil na križ iz dveh desk. Zabil si je žebelj skozi obe nogi in skozi levo roko. Tako so ga našli pri popolni zavesti. Bettini je bil bolan in postal verski blazen. V tej verski blaznosti se je križal sam.

Slepar — hipnotizer. Začetkom meseca oktobra je prišel neki 35letni mož k vdovi Neži Bognar v Oslippu pri Sopronu, ko je baš preštevala svoj denar, kakih 300 kron. Zahteval je najprej čašo mleka, potem pa je naglomo zgrabil kmetico za roko ter je

njej ostro pihal v oči, dokler ni zaspala. Pograbiv denar je odhitel. Izprva ni hotela opeharjena ženska ničesar ovaditi ter je šele 12 p. m. na nagovarjanje drugih naznanila ono „pihanje v oči“ redarstvu. Umetnika hipnotizerja išče zdaj orožništvo.

Tihotapčeva osveta. Na rusko-nemški meji cveta tihotapstvo (kontreband) katero hoče ruska vlada izkoreniniti z vsemi sredstvi. Te dni je zasačil ruski finančni stražar tihotapca, ki je nesel iz Prusije živalskih mehurjih špirit. Ker ga stražar ni maral pustiti, je tihotapec namah mehur zagnal njemu obraz ter se je špirit razlil. Z vžigalico je kar hipu zapalil špirit na stražarju ter zbežal. Rešili so stražarja sicer delavci, ki so bili ne daleč na delu a stražar najbrž ne bo okrevale.

Iz ljubosumnosti. Iz Budimpešte javljajo: Dne 21. p. m. je ustrelil bogat posestnik Fran Erl svojo ženo, otroke in nekega uradnika, na katerega je bil ljubosumen. Potem pa je usmrtil še samega sebe.

Iz življenja emirja Abdurrahmana. Emir afganistanski je bil jako krut despot, ki si je izmišljal za svoje podložnike najstrašnejše kazni. Njegovi zdravniki pravijo, da je bil čudna kombinacija človeka, hudiča in tigra. Vreči koga v vrelo olje, ni bilo pri njem nič nenavadnega. V najhujši zimi je dal privezati ljudi, ki so se mu zamerili, ob stebre, politi jih z vodo, ter jih je pustil zmrzniti. Take muke so trajale pri najmočnejšem možu dva dni, predno je umrl. Ako je dal koga obesiti, je bilo to še jako milostna obsodba. Sicer pa je bil Abdurrahman zelo muhast; včasih je bil tudi jako dober in popustljiv.

Ves občinski svet — zaprt. Iz Lvova javljajo: Župan v Przysietnici je naznanil nedavno vsled sklepa vsega občinskega sveta učiteljico Rajovsko, da sili otroke izvajati tako težka fizična dela, da so radi tega bolni. Učiteljica je tožila ves občinski svet zaradi obrekovanja, in sodišče je obsodilo vsakega zatoženca na teden dni zaporu. Obsojeni občinski svet je uložil seveda ničnostno pritožbo toda višja instanca je prvo obsodbo potrdilo.

Angleški kralj Edvard VII. pošten najditelj. Kralj angleški najde večkrat kaj dragocenega. Ko je bil še mlad je našel ženski čreveljček z demantno zapono. Nedavno je našel nožiček velike cene in sedaj je našel dragoceno zlato uro. Kralj pošlje vse, kar najde, onemu, ki je dragocenost izgubil. Dobro bi bilo, če bi šel v Južno Afriko, morda bi pomagal Kitchenerju najti Botha in Deweta.

Zaroka cesarskih rodbin. Nadvojvodinja Elizabeta Marija, jedina hčerka rajnega prestolonaslednika Rudolfa in bivše nadvojvodinje Štefanijske, sedanje grofice Lonyay, se zaroči z ulanskim nadporočnikom princem Otonom Windischgraetzem. Nadvojvodinja je rojena 2. septembra 1883. l., njen ženin pa 7. oktobra 1873. Princ Oton Windischgraetz je sin bivšega gorenjskega poslanca, na Bledu bivajočega princa Ernesta Windischgraetza, ki je bil te dni imenovan tajnim svetnikom, in netjak v Hasbergu pri Planini bivajočega kneza Hugona Windischgraetza.

Musolino, italijanski ropar, ujet. Dolgo časa so

lovila cela krdela ital. vojakov in orožnikov znanega bandita Musolina, ki je bil baje po krivici obsojen in je potem radi tega postal bandit, kateri je pobil vse svoje sodnike in krive priče; in šele sedaj se je posrečilo karabinierom zgrabiti nevarnega bandita v obližju Urbina. Musolino je priznal 14 umorov in 17 ponesrečenih napadov. Izjavil pa je, da ne bo izpovedal ničesar več, če ga bodo žalili. „Moril nisem, nego se le maščeval svojim sovražnikom. Osveto pa ukazuje gospod Bog sam“, je dejal. Musolino je bil oblečen kmetiško, a se vede jako lepo. Vendar pa je precej nečimern ter se baha, ker se zanima zanj tudi ne-italijansko časopisje. Pri njem so našli slike sv. Jožefa in Marije aspromontske ter 250 lir.

Skrivnostni umor. Iz Curiha javljajo, da je ustrelil pri Auran-u v soboto opolnoči mlad mož svojo ženo; potem je pomeril z revolverjem tudi vase, a se je slabo zadel. Zato je tekel k reki Ari; tam se je slekel ter skočil v vodo. Identičnost nesrečnega para doslej še ni dognana.

Gospodarske stvari.

O pomenu in uporabi umetnih gnojil.

Prodavanje Dr. Ernesta Kramer-a, docenta na tehniški visoki šoli v Gradu.
(Dalje.)

Umetna gnojila.

Sedaj znamo, da zemlji pomankuje mnogokrat takih redilnih snovij, katere za svojo rast neobhodno potrebuje. Največkrat pogrešamo v zemlji kalij, fosforovo kislino in dušec. Zato mora kmet dajati zemlji takih snovij, katere sama nima: to se pravi, on mora gnojiti.

Gnojila imenujemo sploh take tvarine, ki so sposobne pospeševati rastlinsko rast, ter izboljševati zemljo.

Gnojila so naravna in umetna. Najnavadnejši naravni gnoj je živalski. Umetna gnojila imenujemo pa take tvarine, katere še le mehanskim ali kemijskim potom v gnoj spremenimo.

Kolikor več hranilnih snovij ima gnoj v sebi, toliko večje vrednosti je.

Po obilosti teh snovij delimo umetna gnojila v štiri vrste:

1. v gnojila s fosforovo kislino
2. v dušičnata gnojila
3. v fosfornata in dušičnata gnojila
4. v kalijeva gnojila.

Te štiri vrste umetnih gnojil različno mešajo in iz njih mešana umetna gnojila pripravljajo n. pr. amonijakov fosfat ali kalijev superfosfat, ali pa gnojila za posebne kulture n. pr. za hmelj, vinograd, travnik, ki imajo manj ali več redilnih snovij v sebi. Imenujemo jih radi tega specialna umetna gnojila.

1. Gnoj s fosforovo kislino.

V tej vrsti gnoja je fosforova kislina v tesni vezi z vapnom kot fosfornokislo vapno, katero je ali raztopno ali neraztopno; prvo imenuje se superfosfat.

Superfosfate delajo iz koščene moke, iz ameriškega tičjega „gvano“, ali pa iz rudnin, ki imajo v

sebi fosforovo kislino (fosforite) in sicer takó, da topijo te tvarine z žvepleno kislino, katere neraztopno fosfornokislo vapno raztopi. Po tem načinu delimo gnoj v superfosfate iz koščene moke, superfosfate iz gvana, superfosfate iz fosforitov i. t. d.

Kolikor več ima ta gnoj raztopljene fosforne kisline v sebi, toliko več je vreden. Taka gnojila (superfosfati) imajo navadno 10—20% raztopne fosforne kisline. Sedaj stane 1 kg. v vodi raztopne fosforne kisline, ki se nahaja v superfosfatih, 35—40 kr.

Ta gnoj lahko rabiš, kadar ti drago. Pomniti je le treba, da ga vložiš blizu korenin. Med fosfati, ki se v vodi ne raztopé, razločevati pa so taki, ki se v zemlji topijo, in pa taki, ki se v zemlji ne topijo. Slednji kot gnojila niso za rabo.

V zemlji raztopni fosfati raztapljajo se precej lahko po uplivu lahkih v zemlji samej nahajajočih se kislín n. pr. organskih kislín in ogljikove kisline. Rastline hitro povzijejo te snovij. Raztopljivim fosfatom prištevamo tako zvano Thomas-ovo žlindro (Thomasschlacke), katero dobivamo kot odpadke pri izdelovanju jekla iz fosfornatega železa po Thomasovem načinu. To gnojilo ima 15—20% fosforne kisline, 48% vapna, 18% železa in magnana. Ta žlindra mora biti jako dobro zmleta, ker sicer rastline njenih fosfatov s svojimi kislínami ne morejo raztapljati in povzicati. Debelo zmleta Thomas-ova žlindra nima nobene vrednosti.

To vrsto gnoja najboljše rabiš na travnikih, v vinogradih, na njivah, hmeljiščih, in sicer zato, ker te kulture potrebujejo večletne zaloge fosforne kisline.

(Dalje sledi.)

Zračenje hleva. Nečist in nezdrav zrak izpodkopa zdravje. Izprijen vzduh sicer ne pokonča živalij naenkrat, a vendar jih zastrupuje polagoma, počasi; zli nasledki ne izostanejo. Na prostem ima živina dovolj čistega zraka, ali v hlevih — dovolj pokvarjenega. Pa kako naj bi bil v hlevih zdrav zrak, ker se nikoli ne zrači, ker se to dozdeva ljudem nepotrebno. Ali je ta nevednost, bolje rečeno malomarnost se, žal, čettokrat prav hudo maščuje. „Kamor ne pride zrak, tja pride bolezen“, pravi star in resničen pregovor: samo želeti je, da bi si ga naši gospodarji tudi dobro zapomnili. V male hleve dohaja pri vratih, oknih (če jih imajo) in celo skoz zid dovolj čistega zraka; za nje ni treba posebnih prevetrovalnih priprav (vetril). Odprite okna in zrak se dosti izpremeni; pokvarjen odide, čist pa pride. A v velikih hlevih je stvar drugačna. Mnogo živine potrebuje mnogo zraka. Tu bi nikakor ne zadostovala samo okna za dovažanje svežega vzduha; zatoraj se morajo napraviti v velikih hlevih posebne priprave, po katerih naj doteka zdrav in svež zrak. V ta namen pustimo v zidu na obeh dolgih straneh hleva. in sicer prav visoko pri stropu posebne luknje. Te luknje morajo biti zaradi tega visoko v zidu, da mrzli zrak ne vleče naravnost na živali ter jih ne prehladi. Zračne luknje ne smejo biti vodoravne ali ravnotežne (naravnost), ampak napošev (po strani) napravljene. To je tako razumeti, da se prične luknja na zunanji strani zidu nižje in se na